

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه سمنان

دانشکده علوم انسانی

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته ادبیات مقاومت

عنوان:

**بررسی شعر اعتراض در ادبیات دفاع مقدس، با
نگاهی به مفهوم آن در ادبیات کلاسیک**

استاد راهنما:

دکتر یدالله شکری

استاد مشاور:

دکتر عصمت اسماعیلی

پژوهشگر:

سیده هاجر حسینی کلبادی

اسفند ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این
پایان‌نامه (رساله) متعلق به دانشگاه سمنان است.

*****تعهدنامه*****

اینجانب سیده هاجر حسینی کلبادی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ادبیات مقاومت دانشگاه سمنان، دانشکده علوم انسانی، گروه زبان و ادبیات فارسی، تعهد می‌نمایم که محتوای این پایان‌نامه، نتیجه تلاش و تحقیقات خود بوده و از منبعی کپی‌برداری نشده و به پایان رسانیدن آن نتیجه تلاش و مطالعات مستمر اینجانب و راهنمایی و مشاوره اساتید محترم بوده است.

سیده هاجر حسینی کلبادی

تقديم به :

همه آموزگاران رسمی و غیر رسمی ام تا به امروز

به خصوص اولین آموزگارانم

پدر و مادر نازنینم .

سپاسگزاری:

از همه اساتید محترم گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان به خصوص اساتید ارجمندی که افتخار شاگردی شان را داشتم، تشکر می‌کنم.

سپاسگزاری ویژه‌ای دارم از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر شکری، استاد راهنمای من در این پایان نامه، که دلسوزانه وقت، منابع و دانسته‌هایشان را بی‌دریغ در اختیار من قرار دادند و بردبارانه من را در طی این تحقیق یاری کردند.

از سرکار خانم دکتر اسماعیلی، استاد مشاور این پایان نامه، که با راهنمایی‌های ارزنده‌شان من را در انجام این تحقیق کمک کردند، بسیار ممنونم.

از جناب آقایان دکتر اکبری و دکتر رضایی که زحمت داوری این پایان نامه را پذیرفتند و با راهنمایی‌های ارزنده و کارگشایشان در بهتر شدن این تحقیق کمک کردند، صمیمانه سپاسگزارم.

از همه کسانی که در به سرانجام رساندن این پایان نامه به من یاری رساندند، متشکرم.

چکیده:

شعر اعتراض، به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های شعر متعهد، از دیرباز در ادبیات فارسی به اشکال مختلف وجود داشته است. در ادبیات دفاع مقدس هم، این جریان ادبی مورد توجه قرار گرفته و در این حوزه رشد و گسترش یافته است. شعر اعتراض حوزه دفاع مقدس، اگر چه تشابه زیادی با شعر اعتراض ادبیات پیش از خود دارد، اما به دلیل کارکردها و ویژگی‌های خاص ادبیات دفاع مقدس، دارای خصایص منحصر به فردی نیز هست که می‌توان آن را وجه تمایز این دو دانست. هدف از این پایان‌نامه، بررسی کامل شعر اعتراض دفاع مقدس در هر سه دهه انقلاب است؛ به این منظور، در هر دوره، شعر یکی از شاعران این حوزه که برآیند شعر اعتراض دهه خود است، مورد بررسی قرار می‌گیرد. علاوه بر این، برای درک گستره موضوعی شعر اعتراض، موارد آن در سه دوره تاریخی-ادبی کلاسیک، مشروطه و دفاع مقدس مورد مطالعه قرار می‌گیرد و چگونگی شیوه بیان شعر اعتراض، در هر سه دوره مورد نظر مورد بررسی قرار داده می‌شود. هم‌چنین برای شناخت کامل شعر اعتراض، یکی دیگر از اهداف این تحقیق، بررسی فرضیه زیرژانر ادبی بودن شعر اعتراض در حوزه دفاع مقدس است که برای اثبات یا رد آن، عناصر شاعرانه شعر اعتراض و هم‌چنین عوامل تأثیرگذار بیرونی در شکل‌گیری و سرایش آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد. برای رسیدن به اهداف و پاسخ‌گویی به پرسش‌های تحقیق از روش کتابخانه‌ای به همراه توصیف و تحلیل استفاده شده است که گاهی این تحلیل‌ها بنا بر ضرورت، آماری است و در جدول‌های مختلف نشان داده شده است.

واژگان کلیدی: ادبیات متعهد، شعر اعتراض، شعر متعهد، نوع ادبی

فهرست

عنوان..... صفحه

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱. مقدمه..... ۱
- ۲-۱. بیان مسئله..... ۱
- ۳-۱. واژگان کلیدی..... ۲
- ۴-۱. پیشینه تحقیق..... ۳
- ۵-۱. پرسش‌های تحقیق..... ۴
- ۱-۶. فرضیه‌های تحقیق..... ۴
- ۷-۱. اهداف تحقیق..... ۵
- ۸-۱. استفاده‌کنندگان از نتایج تحقیق..... ۵
- ۹-۱. روش تحقیق..... ۵

فصل دوم: مبانی و نظریه تحقیق

- ۱-۲. انواع ادبی..... ۶
- ۱-۱-۲. تعریف انواع ادبی..... ۶
- ۲-۱-۲. تغییر و تحول در انواع ادبی..... ۸
- ۳-۱-۲. انواع ادبی در ادبیات فارسی..... ۹
- ۱-۳-۱-۲. انواع ادبی از نظر صورت (فرم)..... ۱۰
- ۱-۱-۳-۱-۲. غزل..... ۱۱
- ۲-۱-۳-۱-۲. قصیده..... ۱۳

- ۱۴..... ۲-۱-۳-۱-۳. مثنوی
- ۱۶..... ۲-۱-۳-۱-۴. رباعی
- ۱۷..... ۲-۱-۳-۱-۵. سایر قالبها.
- ۱۸..... ۲-۱-۳-۲. انواع ادبی از نظر محتوا.
- ۲۰..... ۲-۱-۳-۲-۱. حماسه.
- ۲۲..... ۲-۱-۳-۲-۲. ادب نمایشی.
- ۲۳..... ۲-۱-۳-۲-۳. ادب تعلیمی.
- ۲۳..... ۲-۱-۳-۲-۴. ادب غنایی.
- ۲۵..... ۲-۱-۴. دو دیدگاه ادبی درون‌متنی و فرامتنی
- ۲۵..... ۲-۱-۴-۱. دیدگاه درون‌متنی (فرمالیسم و ساختارگرایی).
- ۲۷..... ۲-۱-۴-۲. دیدگاه برون‌متنی (جامعه‌شناسی ادبیات).
- ۲۹..... ۲-۲. ادبیات متعهد.
- ۳۲..... ۲-۲-۱. نظریه ادبیات متعهد.
- ۳۴..... ۲-۲-۲. شعر متعهد
- ۳۷..... ۲-۲-۲-۱. شاعر متعهد.
- ۳۹..... ۲-۲-۲-۲. شعر اجتماعی.
- ۴۰..... ۲-۲-۲-۳. شعر سیاسی.
- ۴۲..... ۲-۲-۲-۴. شعر انتقادی.
- ۴۳..... ۲-۲-۲-۵. شعر چریکی
- ۴۴..... ۲-۲-۲-۶. شعر دفاع مقدس.
- ۴۶..... ۲-۳. شعر اعتراض.
- ۴۸..... ۲-۳-۱. موارد اعتراض در شعر کلاسیک.

- ۴۹.....۲-۳-۱-۱. اعتراض هستی‌شناختی-فلسفی.....
- ۴۹.....۲-۳-۱-۲. اعتراض از سرِ درد و اندوه.....
- ۵۱.....۲-۳-۱-۳. اعتراض سیاسی.....
- ۵۲.....۲-۳-۱-۴. اعتراض اجتماعی.....
- ۵۳.....۲-۳-۱-۴-۱. اعتراض به شاعران مداح.....
- ۵۴.....۲-۳-۱-۴-۲. اعتراض به فساد افراد حکومتی.....
- ۵۵.....۲-۳-۱-۴-۳. اعتراض به ریاکاری و تزویر مدعیان دین و تصوف.....
- ۵۵.....۲-۳-۱-۴-۴. اعتراض به دگرگونی ارزش‌ها و تغییر اوضاع اجتماعی.....
- ۵۶.....۲-۳-۱-۴-۵. اعتراض به بی‌ارجی علم و هنر و هنرمند.....
- ۵۷.....۲-۳-۲. موارد اعتراض در شعر مشروطه.....
- ۵۷.....۲-۳-۱. شعر اعتراض وطنی.....
- ۵۷.....۲-۳-۱-۱. اعتراض به دخالت بیگانگان.....
- ۵۸.....۲-۳-۱-۲. اعتراض به نژادهای دیگر (حسن ناسیونالیستی).....
- ۵۹.....۲-۳-۱-۳. اعتراض به بی‌کفایتی هیئت حاکمه در آبادانی وطن.....
- ۶۰.....۲-۳-۲. شعر اعتراض کارگری.....
- ۶۲.....۲-۳-۳. شعر اعتراض سیاسی.....
- ۶۲.....۲-۳-۲-۱. اعتراض به تقلب در انتخابات.....
- ۶۲.....۲-۳-۲-۲. اعتراض به ریاکاری و کلا و بی‌توجهی آنان نسبت به مردم.....
- ۶۳.....۲-۳-۲-۳. اعتراض به سرسپردگی رجال سیاسی به بیگانگان.....
- ۶۴.....۲-۳-۲-۴. اعتراض به بی‌قانونی و هرج و مرج.....
- ۶۵.....۲-۳-۲-۵. اعتراض به استبداد داخلی.....
- ۶۶.....۲-۳-۴. شعر اعتراض اجتماعی.....

- ۶۶.....۲-۳-۲-۴-۱. اعتراض به فساد رفتاری و مدیریتی
- ۶۷.....۲-۳-۲-۴-۲. اعتراض به جهل و خرافات مذهبی
- ۶۸.....۲-۳-۲-۴-۳. اعتراض به روحانیان و مداحان ریاکار
- ۶۸.....۲-۳-۲-۴-۴. اعتراض به عدم آزادی بیان و اندیشه
- ۶۹.....۲-۳-۲-۴-۵. اعتراض به جهل مردم و تهییج آنان برای احقاق حق
- ۷۰.....۲-۳-۲-۴-۶. اعتراض به بی‌ارزشی هنر و علم
- ۷۰.....۲-۳-۲-۴-۷. اعتراض به وضعیت زنان
- ۷۲.....۲-۳-۳. موارد اعتراض در شعر دفاع مقدس
- ۷۲.....۲-۳-۳-۱. اعتراض به دشمن بیگانه
- ۷۳.....۲-۳-۳-۲. اعتراض به سکوت مجامع جهانی
- ۷۴.....۲-۳-۳-۳. اعتراض به عافیت‌طلبان
- ۷۵.....۲-۳-۳-۴. اعتراض به روشنفکر
- ۷۵.....۲-۳-۳-۵. اعتراض به فراموشی شهدا و فضای جبهه‌ها
- ۷۶.....۲-۳-۳-۶. اعتراض به دگرگونی ارزش‌ها
- ۷۸.....۲-۳-۳-۷. اعتراض به تجمل‌گرایی و ستایش ساده‌زیستی
- ۷۹.....۲-۳-۳-۸. اعتراض به وضعیت نابسامان بازماندگان جنگ
- ۸۱.....۲-۳-۳-۹. اعتراض به فرصت‌طلبان
- ۸۲.....۲-۳-۳-۱۰. اعتراض به فقر و تبعیض اقتصادی
- ۸۳.....۲-۳-۳-۱۱. اعتراض به هنرمندان بی‌درد
- ۸۴.....۲-۳-۳-۱۲. اعتراض به خود
- ۸۵.....۲-۳-۳-۱۳. اعتراض جهانی با نگرشی مذهبی
- ۸۷.....۲-۳-۳-۱۴. اعتراض به انحرافات تاریخی و مذهبی در طول تاریخ شیعه

۸۸.....	۴-۳-۲. شیوه‌های بیان شعر اعتراض
۸۹.....	۱-۴-۳-۲. طنز، هجو و هزل.....
۹۵.....	۲-۴-۳-۲. پند و تعلیم.....
۹۸.....	۳-۴-۳-۲. دعا.....
۹۹.....	۴-۴-۳-۲. نوستالوژی (غم غربت) و حسرت.....
۱۰۳.....	۵-۴-۳-۲. مرثیه
۱۰۶.....	۶-۴-۳-۲. شکایت.....
۱۰۸.....	۷-۴-۳-۲. اعتراض آشکار.....
۱۱۰.....	۵-۳-۲. عناصر شعری در شعر اعتراض.....
۱۱۱.....	۱-۵-۳-۲. اندیشه در شعر اعتراض.....
۱۱۳.....	۲-۵-۳-۲. عاطفه در شعر اعتراض.....
۱۱۴.....	۳-۵-۳-۲. زبان هنری در شعر اعتراض.....
۱۱۶.....	۴-۵-۳-۲. موسیقی در شعر اعتراض.....
۱۱۷.....	۵-۵-۳-۲. تخیل در شعر اعتراض.....
۱۱۷.....	۶-۳-۲. عوامل بیرونی مؤثر بر شعر اعتراض.....
۱۱۸.....	۱-۶-۳-۲. فرهنگ فردی و اجتماعی.....
۱۱۹.....	۲-۶-۳-۲. نهضت‌های سیاسی.....
۱۲۲.....	۳-۶-۳-۲. جریان‌های اجتماعی، فرهنگی و مذهبی.....
۱۲۳.....	۴-۶-۳-۲. نوع حکومت سیاسی.....

فصل سوم: معرفی شاعران شعر اعتراض

۱۲۴.....	۱-۳. شعر اعتراض در ادبیات کلاسیک.....
۱۲۴.....	۱-۱-۳. نمودار جامعه ایرانی در ادبیات کلاسیک.....

- ۱۲۷.....کارکرد شعر در ادبیات کلاسیک.....۲-۱-۳
- ۱۳۰.....معرفی شاعران شعر اعتراض در ادبیات کلاسیک.....۳-۱-۳
- ۱۳۱.....فردوسی.....۱-۳-۱-۳
- ۱۳۴.....ناصرخسرو.....۲-۳-۱-۳
- ۱۳۷.....سنایی.....۳-۳-۱-۳
- ۱۳۹.....سیف فرغانی.....۴-۳-۱-۳
- ۱۴۲.....حافظ.....۵-۳-۱-۳
- ۱۴۵.....عبید زاکانی.....۶-۳-۱-۳
- ۱۴۸.....شعر اعتراض در ادبیات مشروطه.....۲-۳
- ۱۴۸.....نمودار جامعه ایرانی در دوران مشروطه.....۱-۲-۳
- ۱۴۹.....نمودار شعر در دوران مشروطه.....۲-۲-۳
- ۱۵۱.....معرفی شاعران شعر اعتراض در ادبیات مشروطه.....۳-۲-۳
- ۱۵۲.....فرخی یزدی.....۱-۳-۲-۳
- ۱۵۴.....بهار.....۲-۳-۲-۳
- ۱۵۷.....بررسی شعر اعتراض در ادبیات دفاع مقدس.....۳-۳
- ۱۵۷.....نمودار جامعه ایرانی بعد از انقلاب سال ۱۳۵۷.....۱-۳-۳
- ۱۵۸.....نمودار جامعه ایرانی و شعر دفاع مقدس در دهه اول انقلاب.....۱-۱-۳-۳
- ۱۵۹.....نمودار جامعه ایرانی و شعر دفاع مقدس در دهه دوم انقلاب.....۲-۱-۳-۳
- ۱۶۰.....نمودار جامعه ایرانی و شعر دفاع مقدس در دهه سوم انقلاب.....۳-۱-۳-۳
- ۱۶۱.....معرفی شاعران اعتراض ادبیات دفاع مقدس.....۲-۳-۳
- ۱۶۳.....سلمان هراتی.....۱-۲-۳-۳
- ۱۶۵.....سید حسن حسینی.....۲-۲-۳-۳

۱۶۸.....۳-۲-۳-۳. علی رضا قزوه.....

فصل چهارم: بررسی و تحلیل شعر دفاع مقدس

۱۷۱.....۱-۴. سلمان هراتی.....

۱۷۴.....۱-۱-۴. موارد اعتراض در شعر سلمان.....

۱۷۴.....۱-۱-۴. اعتراض و کنار نیامدن با مظاهر غرب.....

۱۷۵.....۲-۱-۴. اعتراض به سیاست‌های جهانی.....

۱۷۶.....۳-۱-۴. اعتراض به دشمنان داخلی، منافقین و ستون پنجم دشمن.....

۱۷۷.....۴-۱-۴. اعتراض به بی‌توجهی انسان‌ها به یکدیگر.....

۱۷۸.....۵-۱-۴. اعتراض به زندگی شهری و توجه به زندگی روستایی.....

۱۷۹.....۶-۱-۴. اعتراض به فقر و فاصله طبقاتی.....

۱۸۰.....۷-۱-۴. اعتراض به عافیت‌طلبان و گوشه‌نشینان جنگ.....

۱۸۱.....۸-۱-۴. اعتراض به سودجویان.....

۱۸۱.....۹-۱-۴. اعتراض به ملی‌گرایی صرف بدون پشتوانه مذهبی.....

۱۸۲.....۱۰-۱-۴. اعتراض به انحرافات در تاریخ اسلام و اندیشه‌های شیعی.....

۱۸۳.....۱۱-۱-۴. اعتراض به خود.....

۱۸۴.....۲-۱-۴. شیوه‌های شعر اعتراض در شعر سلمان.....

۱۸۵.....۱-۲-۱-۴. اعتراض آشکار.....

۱۸۵.....۲-۲-۱-۴. اعتراض همراه با ستایش و مدح.....

۱۸۶.....۱-۲-۲-۱-۴. مدح ائمه.....

۱۸۷.....۲-۲-۲-۱-۴. مدح امام.....

۱۸۸.....۳-۲-۲-۱-۴. ستایش مبارزان و آزادی‌خواهان جهان.....

۱۸۹.....۴-۲-۲-۱-۴. ستایش وطن.....

- ۱۹۰..... ۳-۲-۱-۴. مرثیه.....
- ۱۹۲..... ۴-۲-۱-۴. نوستالوژی و مرور خاطرات.....
- ۱۹۲..... ۵-۲-۱-۴. طنز تلخ.....
- ۱۹۳..... ۳-۱-۴. اندیشه در شعر سلمان.....
- ۱۹۴..... ۱-۳-۱-۴. اندیشه مذهبی.....
- ۱۹۶..... ۲-۳-۱-۴. اندیشه انقلابی.....
- ۱۹۷..... ۳-۳-۱-۴. اندیشه اجتماعی.....
- ۱۹۹..... ۴-۱-۴. عاطفه در شعر سلمان.....
- ۲۰۱..... ۵-۱-۴. زبان هنری در شعر سلمان.....
- ۲۰۲..... ۱-۵-۱-۴. واژگان درشت و خشن.....
- ۲۰۴..... ۲-۵-۱-۴. کاربرد واژگان و مفاهیم مذهبی.....
- ۲۰۵..... ۳-۵-۱-۴. کاربرد واژگان و اصطلاحات غیر شعری.....
- ۲۰۶..... ۴-۵-۱-۴. کاربرد واژگان و تعابیر روزمره.....
- ۲۰۷..... ۵-۵-۱-۴. کاربرد عناصر محلی.....
- ۲۱۰..... ۶-۵-۱-۴. باستان‌گرایی (آرکایسم).....
- ۲۱۱..... ۷-۵-۱-۴. ساخت اسم‌های مرکب نو.....
- ۲۱۱..... ۸-۵-۱-۴. ترکیب‌های مورد استفاده در شعر سلمان.....
- ۲۱۳..... ۹-۵-۱-۴. ایجاد شبکه زبانی برای پیوند ساختاری شعر.....
- ۲۱۵..... ۶-۱-۴. موسیقی در شعر سلمان.....
- ۲۱۷..... ۷-۱-۴. تخیل در شعر سلمان.....
- ۲۱۷..... ۱-۷-۱-۴. تشخیص (جان‌بخشی به اشیاء).....
- ۲۱۸..... ۲-۷-۱-۴. آشنایی‌زدایی.....

- ۲۲۰.....۳-۷-۱-۴. حس آمیزی
- ۲۲۰.....۴-۷-۱-۴. تشبیه
- ۲۲۱.....۵-۷-۱-۴. استعاره، نماد
- ۲۲۳.....۲-۴. سید حسن حسینی
- ۲۲۷.....۱-۲-۴. موارد اعتراض در شعر حسن حسینی
- ۲۲۷.....۱-۱-۲-۴. اعتراض به دشمن خارجی و داخلی
- ۲۲۸.....۲-۱-۲-۴. اعتراض به روشن فکر و شاعران گروه چپ
- ۲۲۹.....۳-۱-۲-۴. اعتراض به عافیت طلبان
- ۲۳۰.....۴-۱-۲-۴. اعتراض به فراموشی آرمان های انقلاب و شهدای جنگ
- ۲۳۱.....۵-۱-۲-۴. اعتراض به جابجایی ارزش ها و کم رنگ شدن ارزش های اخلاقی
- ۲۳۱.....۱-۵-۱-۲-۴. اعتراض به عدم ساده زیستی و ارزشمند شدن تجمل گرایی
- ۲۳۲.....۲-۵-۱-۲-۴. اعتراض به ریا و تزویر
- ۲۳۳.....۳-۵-۱-۲-۴. اعتراض به تملق و چاپلوسی
- ۲۳۳.....۴-۵-۱-۲-۴. اعتراض به عشق های مجازی
- ۲۳۵.....۶-۱-۲-۴. اعتراض به فقر اقتصادی در جامعه
- ۲۳۵.....۷-۱-۲-۴. اعتراض به فاصله افتادن بین نیروهای انقلابی
- ۲۳۷.....۸-۱-۲-۴. اعتراض به فرصت طلبان
- ۲۳۸.....۹-۱-۲-۴. اعتراض به روح سرمایه داری حاکم بر جامعه
- ۲۳۹.....۱۰-۱-۲-۴. اعتراض به خود
- ۲۴۰.....۱۱-۱-۲-۴. اعتراض به انحرافات و اتفاقات تاریخی تشیع
- ۲۴۱.....۲-۲-۴. شیوه بیان شعر اعتراض حسینی
- ۲۴۱.....۱-۲-۲-۴. طنز و هجو

- ۲۴۲.....اعتراض همراه با مدح و ستایش. ۲-۲-۲-۴
- ۲۴۳.....مدح ائمه و بزرگان دینی. ۱-۲-۲-۲-۴
- ۲۴۴.....مدح امام و شهدای جنگ و انقلاب. ۲-۲-۲-۲-۴
- ۲۴۵.....شکایت. ۳-۲-۲-۲-۴
- ۲۴۷.....مرثیه. ۴-۲-۲-۲-۴
- ۲۴۸.....حسرت. ۵-۲-۲-۲-۴
- ۲۴۹.....اندیشه در شعر سید حسن حسینی. ۳-۲-۴
- ۲۵۰.....اندیشه حماسی. ۱-۳-۲-۴
- ۲۵۲.....اندیشه مذهبی. ۲-۳-۲-۴
- ۲۵۳.....اندیشه اجتماعی. ۳-۳-۲-۴
- ۲۵۵.....عاطفه در شعر سید حسن حسینی. ۴-۲-۴
- ۲۵۸.....زبان هنری شعر سید حسن حسینی. ۵-۲-۴
- ۲۵۹.....واژگان و تعبیرات روزمره و عامیانه. ۱-۵-۲-۴
- ۲۶۰.....استفاده از واژگان غیر شعری. ۲-۵-۲-۴
- ۲۶۱.....استفاده از واژگان و تعبیرات حماسی. ۳-۵-۲-۴
- ۲۶۲.....باستان‌گرایی. ۴-۵-۲-۴
- ۲۶۳.....بیدل‌گرایی. ۵-۵-۲-۴
- ۲۶۴.....ساخت اسم مرکب نو. ۶-۵-۲-۴
- ۲۶۴.....ایجاد شبکه زبانی. ۷-۵-۲-۴
- ۲۶۵.....ترکیبات مورد استفاده در شعر حسینی. ۸-۵-۲-۴
- ۲۶۹.....موسیقی در شعر سید حسن حسینی. ۶-۲-۴
- ۲۷۱.....تخیل در شعر سید حسن حسینی. ۷-۲-۴

- ۲۷۱..... ۱-۷-۲-۴. آشنایی زدایی
- ۲۷۲..... ۲-۷-۲-۴. جان‌بخشی به اشیاء (تشخیص)
- ۲۷۳..... ۳-۷-۲-۴. تشبیه
- ۲۷۴..... ۴-۷-۲-۴. استعاره و نماد
- ۲۷۵..... ۵-۷-۲-۴. تناقض (پارادوکس)
- ۲۷۷..... ۳-۴. علی‌رضا قزوه
- ۲۷۹..... ۱-۳-۴. موارد اعتراض در شعر قزوه
- ۲۷۹..... ۱-۱-۳-۴. اعتراض به عافیت طلبان و فرصت‌طلبان
- ۲۸۰..... ۲-۱-۳-۴. اعتراض به فراموشی شهدا
- ۲۸۱..... ۳-۱-۳-۴. اعتراض به فقر و فاصله طبقاتی
- ۲۸۲..... ۴-۱-۳-۴. اعتراض به فضای جامعه و تمام گروه‌های اجتماعی
- ۲۸۴..... ۵-۱-۳-۴. اعتراض به شاعران
- ۲۸۵..... ۶-۳-۱-۴. اعتراض به خود
- ۲۸۷..... ۷-۱-۳-۴. اعتراض سیاسی
- ۲۸۷..... ۸-۱-۳-۴. اعتراض مذهبی
- ۲۸۹..... ۹-۱-۳-۴. اعتراض جهانی
- ۲۹۱..... ۲-۳-۴. شیوه بیان شعر اعتراض قزوه
- ۲۹۱..... ۱-۲-۳-۴. اعتراض آشکار
- ۲۹۲..... ۲-۲-۳-۴. شکایت
- ۲۹۳..... ۳-۲-۳-۴. حسرت
- ۲۹۴..... ۴-۲-۳-۴. مرثیه
- ۲۹۵..... ۵-۲-۳-۴. طنز

- ۲۹۶..... ۳-۳-۴. اندیشه در شعر قزوه.
- ۲۹۷..... ۱-۳-۳-۴. اندیشه مذهبی.
- ۲۹۸..... ۲-۳-۳-۴. اندیشه سیاسی.
- ۲۹۹..... ۳-۳-۳-۴. اندیشه اجتماعی.
- ۳۰۰..... ۴-۳-۴. عاطفه در شعر قزوه.
- ۳۰۳..... ۵-۳-۴. زبان هنری در شعر قزوه.
- ۳۰۴..... ۱-۵-۳-۴. استفاده از اصطلاحات عامیانه.
- ۳۰۵..... ۲-۵-۳-۴. باستان‌گرایی.
- ۳۰۶..... ۳-۵-۳-۴. بیدل‌گرایی.
- ۳۰۷..... ۴-۵-۳-۴. استفاده از واژگان غیر شعری.
- ۳۰۸..... ۵-۵-۳-۴. ترکیبات مورد استفاده.
- ۳۱۰..... ۶-۳-۴. موسیقی در شعر قزوه.
- ۳۱۲..... ۷-۳-۴. تخیل در شعر قزوه.
- ۳۱۲..... ۱-۷-۳-۴. جان‌بخشی به اشیاء (تشخیص).
- ۳۱۳..... ۲-۷-۳-۴. آشنایی زدایی.
- ۳۱۴..... ۳-۷-۳-۴. تشبیه.
- ۳۱۴..... ۴-۷-۳-۴. استعاره.

فصل پنجم: نتیجه

- ۳۱۷..... ۱-۵. نتیجه‌گیری.
- ۳۱۷..... ۱-۱-۵. شعر اعتراض به عنوان یک ژانر ادبی.
- ۳۱۸..... ۲-۱-۵. موضوعات شعر اعتراض در ادبیات دفاع مقدس.
- ۳۲۰..... ۳-۱-۵. ویژگی‌های زبانی و بلاغی شعر اعتراض مقدس.